

N:o 23.

Af herr **Bohnstedt, Edvard, m. fl.**, om förhöjning af anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom och ändring i villkoren för anslagets åtnjutande.

Uti Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 1 angående statsverkets tillstånd och behof föreslås på 8:de hufvudtiteln en höjning af anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom, hvarifrån jämväl utgår anslag till vissa samskolor, från 347,500 kronor till 380,000 kronor. Därvid föreslås emellertid tillika, att fortfarande — med undantag af vissa städer — inga andra samskolor må komma i åtnjutande af bidrag från detta anslag än de, som före utgången af år 1902 fullgjort då gällande villkor för erhållande af understöd från detta anslag.

Såsom skäl för bibehållande af nyss anförda bestämmelse anför herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, att skäl icke förefinnes för staten att genom understöd bidraga till uppehållet af ett obegränsadt antal enskilda samskolor, hvilkas tillvaro och fortkomst i många fall visat sig vara grundade på ett konstladt behof samt på ett oberättigadt sträfvande att enbart af sociala skäl vid undervisningen från hvarandra afskilja barn från olika lager af samhället.

Riktigheten af det nu anförda resonnemang kan under den angifna förutsättningen visserligen icke bestridas. Där en samskola finnes endast af dylika skäl tillkommen, lär icke kunna ifrågasättas, att den bör af staten understödjas. Men äfven om sådant skulle visat sig uti några eller, som herr statsrådet säger, *många fall* hafva varit förhållandet, gäller det för visso icke i alla.

I en del municipalsamhällen och andra tätt bebyggda orter med större invånareantal hafva inrättats samskolor i ändamål att bereda tillfälle för barn från samhället att utan alltför stor kostnad för föräldrarne erhålla en undervisning, motsvarande den, som med-

delas i de allmänna läroverkens lägre klasser, och särskildt att dylik undervisning må stå till buds äfven för flickor, utan att samhället därför alltför mycket betungas. Befolkningen i dylika samhällen utgöres i allmänhet af smärre gårdsägare och handlande, handtverkare samt järnvägsbetjäning af olika grader med i allmänhet jämförelsevis begränsade inkomster. Flera af dessa önska åt sina barn förvärfva en något större bildning, än som, med nu gällande bestämmelser, meddelas i församlingens folkskolor; och så sant bildningen är något godt, måste en dylik sträfvan också anses värd att tillmötesgå. Ett dylikt bildningssökande skulle emellertid, om det kunde tillfredsställas allenast i närmaste stad, som ofta nog kan vara ganska aflägsen, blifva möjligt att tillgodose allenast för de mera förmögna, hvilka uti ifrågavarande samhällen äro allenast ett fåtal. Ett tillmötesgående af dylika samhällens sträfvan att anordna samskolor måste därför i många fall betecknas såsom ett sant folkligt intresse, hvilket snarast bör bidraga till att aflägsna olikheter emellan samhällsklasserna; och det torde böra anses så mycket mera berättigadt, som samhällena i allmänhet äro fattiga och hafva att dragas med dryga utskylder.

Inom Katrineholms municipalsamhälle finnes t. ex. inrättad en samskola, som i 5 klasser (någon förberedande skola finnes där ej, utan verkar folkskolan uteslutande som sådan) lämnar undervisning åt något öfver 50 barn af båda könen. Af föräldrarne till dessa, mesta delen handtverkare, gårdsägare och därmed jämställda, skattar vida mer än hälften för en inkomst af 3,000 kronor eller därunder. Att denna samskola således fyller ett verkligt behof torde ej kunna bestridas.

Enligt hvad af öfverstyrelsens till Kungl. Maj:t afgifna yttrande i ärendet inhämtas, hafva ansökningar inkommit om understöd till nu ifrågavarande slag af skolor med ett belopp af 8,250 kronor. De orter, som velat däraf komma i åtnjutande, äro Katrineholm, Nässjö, Hvetlanda, Tranås, Klippan och Sunne. Dessutom lära från Boden och Nederkalix liknande ansökningar kunna förväntas. Huruvida dessa samtliga må vara förtjänta af understöd, är här icke föremål för bedömande, men i allmänhet äro de i uppblomstring stadda industri- och stations samhällena betydligt viktigare än en del småstäder eller andra platser, som för sina skolor äro eller föreslås att komma i åtnjutande af statsunderstöd. Det synes för öfrigt uppenbart, att det icke kan blifva något rättvist afvägande

af behovet och lämpligheten af statens mellankomst i detta stycke, då den synpunkten uteslutande skall vara bestämmande, om understöd vid en viss tidpunkt redan utgått eller icke.

Flera af de här ofvannämnda, från möjligheten att erhålla statsbidrag uteslutna, samhällen måste otvifvelaktigt anses däraf vara mera förtjänta och äfven mera i behof än många af dem, som nu äro i åtnjutande af dylikt understöd.

Till förekommande däraf, att statsbidrag lämnas i oträngdt mål eller då verkligt behof icke föreligger, läser genom de för tillgodonjutande af dylikt bidrag stadgade villkor och förbehåll kunna beredas säkerhet; och för öfrigt läser kunna förväntas, att Kungl. Maj:t vid understödets beviljande kommer att tillse, att sådant lämnas endast för att tillgodose verkliga behof.

Beträffande beloppet af den ökning i anslaget, som påkallas af den nu ifrågasatta utsträckningen af rätten till statsbidrag, synes endast ett mindre belopp för närvarande vara erforderligt. Äfven ett till storleken begränsadt bidrag skulle för dessa samhällen vara af betydelse. En ökning af 5,000 kronor synes därför vara tillräcklig.

På grund häraf hemställes,

att Riksdagen måtte besluta, dels att understöd från anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom måtte kunna tilldelas äfven andra, på orter, där allmänt läroverk för gossar ej finnes, inrättade samskolor än sådana, som före utgången af år 1902 fullgjort då gällande villkor för erhållande af dylikt understöd; under villkor, som för åtnjutande af dylikt understöd i allmänhet föreslagits att gälla eller må därutöfver anses erforderliga till betryggande af att understöd kommer att tillgodose ett verkligt behof,

och dels att för nyssberörda ändamål höja anslaget till högre skolor för kvinnlig ungdom, utöfver hvad Kungl. Maj:t föreslagit, med ett belopp af 5,000 kronor.

Stockholm den 25 januari 1906.

Edv. Bohnstedt.

J. F. Nyström.

Fredrik von Rosen.
